

Nr 74.

Godkänd av första kammaren den 9 mars 1926.

Godkänd av andra kammaren den 9 mars 1926.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av vissa utav Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln gjorda framställningar m. m.

(Statsutskottets utlåtande nr 24.)

Till Konungen.

1:o) I förslaget till riksstat för budgetåret 1926—1927 har Eders Kungl. Maj:t under fjärde huvudtiteln (punkt 42 av det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över försvarsärenden den 7 januari 1926) upptagit ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar med oförändrat belopp, 640,000 kronor.

Uti en inom riksdagen väckt motion (I: 115) har emellertid hemställts, att riksdagen, med ändring av 1926 års statsverksproposition, måtte besluta, att i riksstaten för budgetåret 1926—1927 upptages: Fält- och fälttjänstövningar, ordinarie reservationsanslag 738,000 kronor.

Till stöd för framställningen har i motionen anförts följande:

»I 1926 års statsverksproposition, fjärde huvudtiteln, äskas till fält- och fälttjänstövningar för budgetåret 1926—1927 samma anslag, som finnes upptaget i 1925—1926 års riksstat, eller 640,000 kronor.

Sedan nytt allmänt resereglemente den 18 juni 1925 utfärdats, skall emellertid den provisoriska förhöjning av dagtraktamenten, vilken sedan år 1918 utgått ur extra anslag, bortfalla, samt traktamentskostnaderna från och med budgetåret 1926—1927 i sin helhet bestridas av respektive ordinarie anslag. Arméförvaltningen beräknar, såsom anføres i propositionen under avlöningsanslaget, i anledning härav en ökning av 70 procent å de för traktamentskostnaderna avsedda anslagsposterna. Då dessa kostnader enligt förd statistik hittills å anslaget till fält- och fälttjänstövningar uppgått till omkring 140,000 kronor, kommer ökningen sålunda att omfatta 70 procent av detta belopp eller 98,000 kronor.

Enligt 1925 års härorganisation avses till fält- och fälttjänstövningar årligen 700,000 kronor. Även om detta ökade belopp icke redan nu bör läggas till grund för beräkningarna, synes dock det anslag, vilket riksdagen under

en följd av år ansett erforderligt för fält- och fälttjänstövningar, icke under budgetåret 1926—1927 böra minskas. I verkligheten komma dock, för den händelse Kungl. Maj:ts proposition skulle vinna riksdagens bifall, de medel, som ställas till förfogande för utförande av fält- och fälttjänstövningar, att minskas med de nytillkomna traktamentskostnaderna. På grund härav synes anslaget för att utgå oförändrat böra upptagas till (640,000 + 98,000 =) 738,000 kronor.»

Av statsrådsprotokollet (sid. 155 och 156) framgår, att chefen för generalstaben i skrivelse till arméförvaltningens intendentsdepartement den 20 juli 1925 beträffande förevarande anslag anför, att då kostnaderna för de genom generalorder nr 667/1925 anbefallda fälttjänstövningar torde komma att taga i anspråk största delen av de medel, som under budgetåret 1925—1926 funnes disponibla å anslaget till fält- och fälttjänstövningar, några besparingar av betydelse icke kunde beräknas för budgetåret 1926—1927. Enligt 1925 års härorganisation avsåges årligen 700,000 kronor till fält- och fälttjänstövningar. Med hänsyn till att 1925 års härorganisation under nästa budgetår i väsentliga delar icke vore genomförd, erfordrades under detta ett större anslag än ovan nämnt belopp. På grund härav hade chefen för generalstaben hemställt, att anslaget i fråga för budgetåret 1926—1927 måtte upptagas med 1,050,000 kronor.

Arméförvaltningen har framhållit, att en ökning av nämnda belopp, 1,050,000 kronor, syntes bliva erforderlig på grund därav, att anslaget till förhöjning av dagtraktamenten komme att försvinna. Under åberopande av vad därom anförts under avlöningsanslaget, föresloge arméförvaltningen en ökning med 70 procent av det belopp — omkring 140,000 kronor — som enligt förd statistik motsvarade de ursprungliga traktamentskostnaderna, vilken ökning sålunda skulle uppgå till 98,000 kronor. Med stöd av vad ovan anförts hade arméförvaltningen hemställt, att Eders Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1926—1927 upptaga ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar med sammanlagt (1,050,000 + 98,000 =) 1,148,000 kronor.

Departementschefen har anför, att han av statsfinansiella skäl funne sig förhindrad att biträda de framställda förslagen om ökad medelsanvisning, och har förordat anslagets bibehållande vid nuvarande belopp. Han ansåge sig så mycket hellre kunna intaga denna ståndpunkt, som till förfogande stående medel möjliggjort anordnande av större fälttjänstövningar under vart och ett av de tre sist förflutna åren, vadan några mera betydande olägenheter icke borde bliva förenade med ett eventuellt inställande av dylika större övningar hösten 1926.

Riksdagen får erinra om att i den till 1925 års riksdag avlåtna propositionen nr 50 angående försvarsväsendets ordnande anslaget till fält- och fälttjänstövningar beräknats efter genomförd omorganisation komma att utgå med ett belopp av 700,000 kronor. Häremot framställdes från riksdagens sida icke någon erinran.

Då den i motionen omförmälda förhöjningen av traktamentena avsetts att för framtiden bestridas av det ordinarie anslaget till fält- och fälttjänst-

övningar, utan att, på sätt i fråga om andra anslag skett, någon häremot svarande ökning av anslagets belopp åtminstone för budgetåret 1926—1927 ifrågasatts, skulle de medel, som för ändamålet komma att stå till förfogande för nämnda budgetår, understiga dem, som anvisats för budgetåret 1925—1926. På grund härav och med hänsyn till betydelsen av dessa övningar har riksdagen ansett goda skäl tala för att i så måtto bifalla motionen, att å förevarande anslag för budgetåret 1926—1927 anvisas åtminstone det belopp, som enligt de i propositionen nr 50 angivna grunderna beräknats skola efter genomförandet av den nya organisationen komma att utgå, eller 700,000 kronor.

Riksdagen får alltså anmäla, att riksdagen i anledning av Eders Kungl. Maj:ts förslag och förevarande motion I: 115 för budgetåret 1926—1927 höjt ordinarie reservationsanslaget till fält- och fälttjänstövningar, nu 640,000 kronor, med 60,000 kronor till 700,000 kronor.

2:o) Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43) har riksdagen för anordnande av *luftförsvarsövningar* för budgetåret 1926—1927 anvisat ett extra reservationsanslag av 36,000 kronor.

3:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 48) att öka ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m., nu 3,520,000 kronor, med 2,011,000 kronor till 5,531,000 kronor.

Ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m. har i riksstaten för innevarande budgetår upptagits med 3,520,000 kronor. Härjämte har till förstärkning av nämnda anslag för samma budgetår anvisats 2,309,000 kronor. För de med förevarande anslag avsedda ändamålen står alltså till förfogande ett belopp av tillsammans 5,829,000 kronor. Vidare hava för samma budgetår såsom extra anslag anvisats 80,000 kronor till teknisk utrustning, varjämte till åtgärder för industriens krigsberedskap ett belopp av 70,000 kronor ställts till artilleridepartementets förfogande av särskilt för sådant ändamål anvisat anslag.

För budgetåret 1926—1927 har medelsbehovet för samtliga ovanberörda ändamål beräknats under det ordinarie vapenanslaget och upptagits med tillhoppa 5,531,000 kronor.

På sätt departementschefen i statsrådsprotokollet sid. 7 framhållit, har beträffande ett flertal ordinarie reservationsanslag under huvudtiteln alltsedan kristidens inträde tillämpats det förfarings sättet, att de ordinarie anslagen beräknats i stort sett utan hänsynstagande till de av prisstegringen föranledda merkostnaderna samt särskilda förstärkningsanslag anvisats till täckande av berörda merkostnader. Med hänsyn till den stabilisering av prisläget, som numera inträtt, har tillräckliga skäl för en dylik anordning synts departementschefen icke vidare förefinnas, utan borde enligt departementschefens mening i riksstaten för nästkommande budgetår en omräkning av ifrågasvarande ordinarie anslag till överensstämmelse med den verkliga prisnivån äga rum.

Riksdagen delar den av departementschefen uttalade uppfattning rörande sättet för beräkningen av berörda anslag. På grund härav och då riksdagen icke funnit anledning till erinran mot det öskade anslagsbeloppet, har riks-

dagen ökat ordinarie reservationsanslaget till vapen och ammunition m. m., nu 3,520,000 kronor, med 2,011,000 kronor till 5,531,000 kronor.

4:o) Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 49) att *dels* till bestridande av engångskostnader för anskaffning av artillerimateriel för budgetåret 1926—1927 anvisa ett extra reservationsanslag av 985,000 kronor, *dels ock* medgiva, att för samma ändamål må tagas i anspråk 933,460 kronor 97 öre av det utav 1914 års senare riksdag beviljade anslaget till övning vid armén av årsklassen 1914 yngre.

Enligt 1925 års riksdags beslut i fråga om försvarsväsendets organisation beräknades såsom engångskostnad för anskaffning av artillerimateriel, utöver av nämnda års riksdag för dylik anskaffning anvisade medel, ett belopp av 19,188,000 kronor enligt följande fördelning.

Luftvärnsmateriel	kronor	1,900,000:—
Kulsprutegevär	»	4,400,000:—
Kulsprutor	»	2,400,000:—
Kulsprutor och kulsprutegevär enligt utskottets ökningsförslag	»	250,000:—
Gasskydd	»	620,000:—
Motorisering av visst artilleri	»	3,000,000:—
Mät- och observationsmateriel för artilleriet	»	248,000:—
Diverse artillerimateriel	»	400,000:—
Infanteriartilleri	»	150,000:—
Mobiliseringsammunition	»	2,500,000:—
Industriens krigsorganisation	»	2,000,000:—
Meteorologiska instrument för arméns väderlekstjänst	»	120,000:—
Strålkastare för luftvärnsartilleriet	»	500,000:—
Ballongmateriel	»	300,000:—
Stridsvagnar	»	400,000:—
		Summa kronor 19,188,000:—

Då ifrågavarande engångskostnad avsåges att fördelas på en tid av tio år, erfordrades sålunda för ändamålet ett belopp av i genomsnitt 1,918,800 kronor för år.

Beträffande det för budgetåret 1926—1927 erforderliga beloppet för här ifrågavarande ändamål har departementschefen anfört följande.

»Vad därefter angår anslaget till artillerimateriel, finner jag mig böra tillstyrka, att det av arméförvaltningen föreslagna beloppet, 1,918,800 kronor, ställes till förfogande, och torde av skäl, som ämbetsverket anfört, beloppets fördelning å olika slag av materiel få bestämmas av Kungl. Maj:t, dock givetvis med iakttagande av att det för varje materielslag beräknade totalbeloppet icke överskrides.

Emellertid torde det icke vara nödvändigt att av riksdagen äska ett anslag å hela det av arméförvaltningen föreslagna beloppet, 1,918,800 kronor. Å det av 1914 års senare riksdag under rubriken »Engångskostnader för lantförsvaret» beviljade anslaget till övning vid armén av årsklassen 1914 yngre förefinnes nämligen en reservation av 933,460 kronor 97 öre, som icke erfordras för det med nämnda anslag avsedda ändamålet och som lämpligen

synes böra tagas i anspråk för bestridande av de engångskostnader, varom nu är fråga. Under denna förutsättning skulle för anskaffning av artilleriemateriel å riksstaten för nästkommande budgetår böra upptagas allenast ett belopp av (1,918,800 — 933,460: 97 =) 985,339 kronor 3 öre eller i avrundat tal 985,000 kronor.»

Riksdagen, som ansluter sig till det av departementschefen gjorda uttalandet, får anmäla, att riksdagen

dels till bestridande av *engångskostnader för anskaffning av artilleriemateriel* för budgetåret 1926—1927 anvisat ett extra reservationsanslag av 985,000 kronor,

dels ock medgivit, att för samma ändamål må tagas i anspråk 933,460 kronor 97 öre av det utav 1914 års senare riksdag beviljade anslaget till övning vid armén av årsklassen 1914 yngre.

5:o Eders Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 50) att öka ordinarie reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor, nu 2,163,300 kronor, med 1,044,700 kronor till 3,208,000 kronor.

Ordinarie byggnadsanslaget är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 2,163,300 kronor. Härjämte har såsom förstärkningsanslag för samma budgetår anvisats ett belopp, motsvarande 50 procent av det ordinarie anslaget, eller i avrundat tal 1,081,700 kronor.

Enligt de grunder, som framlades för 1915 års riksdag, hava de årliga kostnaderna för underhållet av lantförsvarets byggnader beräknats till $\frac{1}{2}$ procent av anläggningskostnaderna under 1—4 året, $\frac{3}{4}$ procent under 5—8 året och 1 procent från och med 9 året.

Eders Kungl. Maj:t har nu föreslagit, att ordinarie byggnadsanslaget måtte upptagas med till 3,208,000 kronor förhöjt belopp.

Med detta belopp avses att bestrida såväl de kostnader, som tidigare beräknats under det ordinarie anslaget, dock med viss förhöjning för, i enlighet med ovan omförmälda grunder, beräknade ökade underhållskostnader, eller 2,201,500 kronor, som ock kostnader, vilka för närvarande utgå från

de till förstärkning av anslaget anvisade medel, eller $\left(\frac{50}{100} \cdot 2,201,500 =\right)$

1,100,750 kronor. För här ifrågavarande ändamål skulle sålunda erfordras ett sammanlagt belopp av 3,302,250 kronor. Detta belopp har emellertid ansetts kunna minskas med 94,000 kronor, beräknad behållning å arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen samt Järvafältets arrendemedel, till 3,208,000 kronor. Denna anordning grundar sig på, att 1925 års riksdag begärt att Eders Kungl. Maj:t skulle föranstalta om sådan förändring av det dåvarande redovisningssättet beträffande berörda medel, att desamma från och med budgetåret 1926—1927 redovisades å riksstaten. Departementschefen har också i anslutning till riksdagens uttalande avsett, att inkomster och utgifter, som hänföra sig till ifrågavarande medel, skola från och med budgetåret 1926—1927 upptagas å särskild titel under ordinarie byggnadsanslaget.

Riksdagen har icke funnit anledning till erinran mot den verkställda beräkningen av ordinarie byggnadsanslaget. Emellertid förutsätter riksdagen, att

för budgetåret 1927—1928 jämväl en särskild beräkning framläggas för riksdagen i fråga om den titel å anslaget, till vilken arrende-, jordskylds- och tomtöresmedlen samt Järvamedlen skola ingå. Med hänsyn till svårigheten, att i förväg med större säkerhet bedöma ifrågavarande inkomster och utgifter, kan givetvis en dylik beräkning icke bli annat än approximativ.

I detta sammanhang har riksdagen velat uttala sin förväntan, att allenast sådana underhållskostnader, som äro oundgängligen nödvändiga för att hindra att skada uppkommer, nedläggas å de kasernetablissemang och byggnader i övrigt, som skola av försvaret överlåtas å andra myndigheter, eller å vilka förändringsarbeten skola vidtagas.

Riksdagen får anmäla, att riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor, nu 2,163,300 kronor, med 1,044,700 kronor till 3,208,000 kronor.

6:o Eders Kungl. Maj:ts har föreslagit riksdagen (punkt 100) att öka ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar, nu 4,142,800 kronor, med 320,200 kronor till 4,463,000 kronor.

Vid beräkning av anslagsbehovet för flottans krigsberedskap och övningar under budgetåret 1926—1927 har departementschefen ansett sig böra följa de i proposition nr 50 till 1925 års riksdag framlagda grunderna. Departementschefen förutsätter sålunda, att ändrade bestämmelser rörande personalens särskilda förmåner under sjötjänstgöring, medförande en årlig minskning i anslagsbehovet av omkring 155,000 kronor, skulle träda i tillämpning med nämnda budgetårs ingång. Medelsbehovet för budgetåret 1926—1927 skulle alltså utgöra 4,463,000 kronor, vilket belopp i sin helhet borde anvisas under det ordinarie anslaget.

Riksdagen, som icke funnit anledning till erinran mot sättet för beräkningen av förevarande anslag, får anmäla, att riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till flottans krigsberedskap och övningar, nu 4,142,800 kronor, med 320,200 kronor till 4,463,000 kronor.

7:o I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 101) har riksdagen ökat ordinarie reservationsanslaget till kustartilleriets krigsberedskap och övningar, nu 512,400 kronor, med 68,600 kronor till 581,000 kronor.

8:o Med bifall till Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102) har riksdagen minskat ordinarie reservationsanslaget till krigsövningar vid kustfästningarna, nu 20,000 kronor, med 5,000 kronor till 15,000 kronor.

9:o I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts förslag (punkt 103) har riksdagen till *lega och furagering m. m. för hästar vid kustartilleriet* för budgetåret 1926—1927 anvisat ett extra anslag av 36,300 kronor.

Stockholm den 9 mars 1926.

Med undersåtlig vördnad.